

DIAKONIAS PARTIENKÄT 2025

VAD VÄNTAR VI PÅ?

Behovet av globala krafttag mot fattigdom och förtryck är större än någonsin. Allt färre människor lever i fria demokratier, fattigdomen ökar igen efter flera års tillbakagång och i [vårt fjärde land](#) trycks kvinnors rättigheter tillbaka. Ändå väljer världens rika länder att drastiskt skära i biståndet. USA har monterat ned världens största givare USAID. Sverige övergav redan år 2022 principen om att avsätta en procent av bruttonationalinkomsten (BNI) till bistånd, och många EU-länder har följt efter, i vissa fall till förmån för ökade försvarsanslag.

Biståndet är ett av Sveriges viktigaste verktyg för att jobba för jämställdhet, mänskliga rättigheter och frihet runt om i världen. Modernt bistånd är med och skapar innovativa klimatlösningar, bryter patriarkala normer och störtar diktaturer. Därför inger årets enkät ändå hopp. Vi ser att en majoritet av Sveriges riksdagspartier vill ha ett generöst bistånd. Enligt Diakonias enkät, som alla partier utom Sverigedemokraterna och Moderaterna valt att svara på, står sex av åtta partier bakom åtagandet om en procent.

Vi ser också att de svarande partierna är överens om att de internationella principerna om utvecklings-effektivitet ska styra biståndet, även om det finns delade meningar kring vilken politik som anses vara i linje med principerna. Partierna ser dessutom behov av ett ökat stöd till civilsamhället, och till insatser för att stärka kvinnors och hbtqi-personers rättigheter.

Allt detta är goda nyheter för biståndet och för de människor som lever i fattigdom och förtryck, som samtidigt tvingats se hur biståndsgivare vänder dem ryggen. Nu ser jag fram emot att Sverige visar ledarskap och går från ord till handling. Allt annat är osolidariskt i det omvärldsläge vi befinner oss.

Med en bred riksdagsmajoritet som är för ett starkt och effektivt bistånd ställer jag mig frågan – vad väntar vi på?

Mattias Brunander

Generalsekreterare på Diakonia

VAD LOVAR PARTIERNA?

	MP	V	C	S	L	KD	M	SD
Stödjer principen om att av-sätta minst en procent av BNI till bistånd	●	●	●	●	●	●	Ej svarat på enkäten	Ej svarat på enkäten
Kommer villkora att biståndet återställs till en procent av BNI	●	●	●	●	●	●	Ej svarat på enkäten	Ej svarat på enkäten
Biståndet ska utgå ifrån principerna om utvecklingseffektivitet	●	●	●	●	●	●	Ej svarat på enkäten	Ej svarat på enkäten
Bistånd är ett viktigt utrikes-politiskt instrument för att främja global stabilitet, fred och demokrati	●	●	●	●	●	●	Ej svarat på enkäten	Ej svarat på enkäten
Det bilaterala biståndet som bidrar till jämställdhet bör öka	●	●	●	●	●	●	Ej svarat på enkäten	Ej svarat på enkäten
Kommer ta ställning mot Omnibusförslaget i sin nuvarande form	●	●	●	●	●	●	Ej svarat på enkäten	Ej svarat på enkäten
Kommer att verka för mer ambitiös nationell än vad Omnibusförslaget gör gällande	●	●	●	●	●	●	Ej svarat på enkäten	Ej svarat på enkäten
Anser att demokratins tillbakagång motiverar att det svenska biståndet till demo-kрати och civilsamhälle ökar	●	●	●	●	●	●	Ej svarat på enkäten	Ej svarat på enkäten

● Ja ● Nej ● Varken ja eller nej

Den färg partierna får i de olika frågorna reflekterar deras svar.

INNEHÅLL

Vad väntar vi på?	2
Vad lovar partierna?	3
Detta är i korthet vad vi ser	5
Våra frågor och partiernas svar	8
Biståndets betydelse i världen	8
En återgång till enprocentsåtagandet	9
Hur partierna budgeterat för biståndet	9
Principerna om utvecklingseffektivitet	10
Bistånd som säkerhetspolitiskt instrument	11
Jämställdhet samt kvinnors, flickors och hbtqi+-personers mänskliga rättigheter	12
Finansiering av jämställdhetsbistånd	13
EU:s direktiv för hållbart företagande	14
Ökat stöd till civila samhället	16
Ytterligare svar och motiveringar från partierna	17

DETTA ÄR I KORTHET VAD VI SER

Fortsatt starkt stöd för en procent till bistånd – men tidtabeller saknas

I likhet med förra årets enkät stödjer en majoritet av riksdagens partier - Vänsterpartiet, Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna - principen om att avsätta en procent av BNI till bistånd. Det är mycket glädjande. En positiv nyhet är också att Centerpartiet i sin vårbudget avsätter motsvarande en procent av BNI till bistånd redan för 2025.

På frågan om partierna kommer att villkora ett regeringssamarbete med att biståndet ska återställas till en procent under nästa mandatperiod, svarar Socialdemokraterna att partiet "successivt" vill öka biståndet, men inte sätta en skarp tidsgräns. I förra årets enkät svarade partiet att de ville se en procent av BNI i budgeten "så snabbt som möjligt".

Miljöpartiet, som så sent som förra året ville att enprocentsnivån skulle återställas 2025, svarar nu att partiet lovar "göra allt vi kan" för att återgå till minst en procent av BNI "så snabbt som möjligt".

Bland Tidöpartierna svarar Kristdemokraterna att "det är självklart vår utgångspunkt som våra förhandlingar utgår från" medan Liberalerna svarar att partiet kommer att "driva på för ett starkt och strategiskt bistånd i alla regeringssamarbeten".

Enkätsvaren visar att ryktet om enprocentsåtagandet död är överdrivet – för att inte säga felaktigt. De visar också att samtliga oppositionspartier står bakom principen. En slutsats är att om det blir ett regeringsskifte 2026 där Socialdemokraterna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet samverkar, är sannolikheten hög att biståndet återställs till en procent. Men för att det ska kunna ske under nästa mandatperiod, behöver vi se stegvisa höjningar i Socialdemokraternas skuggbudget redan i höst. De andra oppositionspartierna når åtagandet redan 2025 i sina skuggbudgetar.

Däremot är det oklart hur trovärdigt stödet för åtagandet om en procent är från Kristdemokraterna och Liberalerna, som ingår i en regering som rör sig allt längre bort från det. Före valet 2022 sade båda partier att de stödjer principen om en procent av BNI till bistånd, Kristdemokraterna sade sig också vara en garant för principen. Ändå övergavs enprocentsnivån vid regeringsbildningen till förmån för en fast summa på 56 miljarder och biståndet har sedan dess sänkts ytterligare. Regeringens egna BNI-prognoser visar att nivån kan sjunka under 0,7 procent år 2028.

Olika tolkningar om ett effektivt bistånd

Det råder även stor enighet kring att principerna för utvecklingseffektivitet ska styra biståndet. Principerna bygger på årtionden av erfarenheter och forskning och säger att bistånd ska utgå ifrån mottagarnas behov och prioriteringar – inte givarländernas behov.

Centerpartiet, Kristdemokraterna, Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet svarar alla ja på frågan om svenskt bistånd ska utgå från de internationella principerna om ett effektivt bistånd. Liberalerna svarar varken ja eller nej.

Men svaren visar på olikheter i vilken politik som anses vara i linje med principerna.

Centerpartiet vill å sin sida se "ett bistånd med fokus på de fattigaste länderna och människorna, som utgår från mottagarens behov och villkor." Vänsterpartiet anser att den nuvarande regeringens politik "är ett avsteg från själva grundprincipen om bistånd och strider mot principerna om effektivt bistånd".

Socialdemokraterna skriver att biståndet ska utgå från mottagarens behov, men också att "sedan kan ett nära biståndssamarbete leda till ökad handel, men det är inte huvudsyftet. Det är också rimligt att i det fall vi samarbetar med stater, att dessa tar emot sina egna medborgare om de utvisas från Sverige till exempel på grund av brott. Sådana villkor ska emellertid aldrig kunna ställas när det gäller humanitärt bistånd eller stöd till civilsamhällesorganisationer." Men att använda bistånd som påtryckningsmedel är svårt att förena med principen om att biståndet ska styras av mottagarnas situation och behov.

Kristdemokraterna uppger att kopplingen till svenskt exportfrämjande inte ska "tolkas som att svenska intressen ska vara styrande". Samtidigt svarar Liberalerna att partiet "motsätter oss därför att biståndets syfte görs för att gynna svensk export. Bistånd kan gärna bidra till export – men det får aldrig reduceras till ett verktyg för detta."

De praktiska konsekvenserna av regeringens politik väcker också frågor kring Kristdemokraternas och Liberalernas ställningstaganden. Under 2024 har regeringen bland annat beslutat att bistånd ska användas för att finansiera exportfrämjande organ och för att genomföra migrationsöverenskommelser, reformer som står i [konflikt](#) med principerna.

Samsyn kring biståndets säkerhetspolitiska roll, men satsningar saknas

De historiska neddragningarna av västvärldens bistånd har blottlagt dess geopolitiska betydelse. I årets enkät frågade Diakonia därför partierna hur de ser på biståndets roll att främja global stabilitet, fred och demokrati. Även här råder stor samsyn.

Kristdemokraterna svarar att bistånd "utan tvekan" är ett viktigt instrument för att motverka konflikter och instabilitet medan Liberalerna kommenterar att bistånd är "ett av våra viktigaste verktyg för att främja en tryggare, friare och mer demokratisk värld", och att "Sverige måste öka sitt stöd till dem som står i främsta linjen mot förtryck."

Centerpartiet skriver att det är viktigt att EU och Sverige "kliver fram och står upp för grundläggande värderingar som rättsstatens principer och mänskliga rättigheter" och att "i stället för att prioritera ned biståndet måste vi lyfta fram det som det viktiga säkerhetspolitiska instrumentet det är." Miljöpartiet skriver att "genom att stödja demokratiska krafter, förebygga konflikter och öka stabiliteten minskar vi risken för nya krig." Vänsterpartiet svarar att bistånd i första hand ska vara till för mottagaren och ske på mottagarens villkor, men att bistånd samtidigt har "en viktig del i att bygga demokrati, utrota fattigdom och skapa ett fredligt samhälle."

Retoriskt sett är samsynen kring biståndets betydelse som utrikespolitiskt verktyg stark, men partiernas budgetar visar på en annan verklighet. Medan biståndet nedprioriteras, finns en bred samstämmighet om att öka försvarsanslaget från 78 miljarder kronor 2022 till 86 miljarder 2030 – motsvarande 2,6 procent av BNP. Regeringen har även aviserat en höjning till 3,5 procent. Om Sverige har råd med stora satsningar på försvaret, borde vi kunna avsätta en procent för att bekämpa fattigdom, stötta mänskliga rättigheter och bidra till global fred.

Ledarskap krävs för jämställdhetsarbetet i en tid av tillbakagång

Mot bakgrund av det växande globala motståndet mot jämställdhet, frågade Diakonia partierna hur de vill bemöta detta, och om de anser att det bilaterala bistånd som främjar jämställdhet bör öka.

Svaren visar att det råder bred enighet om att den så kallade anti-genusrörelsen utgör ett allvarligt hot mot kvinnors, flickors och hbtqi-personers rättigheter, och kring viljan att agera. Idéerna

kring hur det ska ske i praktiken varierar dock. Några partier - Centerpartiet, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet - lyfter feministisk utrikespolitik som nödvändigt ramverk, andra betonar civilsamhällets roll och diplomati.

Det finns dock goda möjligheter för partierna att ta ett gemensamt ansvar i frågan. Sverige har både erfarenhet och en historia av att vara en respekterad röst och givare till arbetet för mänskliga rättigheter och jämställdhet. Men det krävs en politisk vilja att omvandla detta till konkreta åtgärder – i nära dialog med såväl riksdagspartier som med aktörer på frontlinjen.

När det gäller jämställdhetsbiståndet vill Centerpartiet, Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Liberalerna och Vänsterpartiet att det ökar. Kristdemokraterna svarar varken ja eller nej utan hänvisar till vikten av att integrera jämställdhet i allt bistånd. Partiet kommenterar inte den dokumenterade nedgången av det bilaterala biståndet som idag bidrar till jämställdhet. Liberalerna ser positivt på att höja det bilaterala biståndet som syftar till att stärka jämställdheten – men påtalar samtidigt att biståndsbudgeten är ändlig och att behoven är stora på många områden, inte minst vad gäller stödet till Ukraina.

Det är positivt att flera partier vill öka jämställdhetsbiståndet, men i ett läge med växande motstånd och sinande resurser vill vi se tydliga åtaganden. Inget av partierna vill till exempel ange en konkret nivå för hur stor andel av det bilaterala biståndet som bör bidra till jämställdhet.¹

Sverige har länge varit en ledande finansiär för global jämställdhet och haft jämställdhet som övergripande mål för alla delar av biståndet och utrikespolitiken. I regeringens reformagenda för biståndet, *Bistånd för en ny era*, ändrades den ambitionen till att jämställdhet bara ska integreras i biståndet "där det är relevant". Liberalernas kommentar att biståndsbudgeten är ändlig kan inte heller användas som argument för att ställa jämställdhet mot andra behov. Ett jämställdhetsperspektiv kan genomsyra biståndet oavsett område eller budgetnivå.

Ökat stöd till civilsamhället

Det demokratiska utrymmet för civilsamhället krymper världen över. En fråga i årets enkät handlar därför om demokratibiståndet, där partierna fick svara på frågan "anser ditt parti att demokratins globala tillbakagång och det nya geopolitiska läget med tydlig demokratisk tillbakagång även i USA och Europa, motiverar att det svenska biståndet till demokrati och civilsamhälle med global utblick ökar?"

De partier som besvarat enkäten är överens om att demokratins globala tillbakagång motiverar ett ökat stöd till civilsamhället. Samtidigt skiljer sig partiernas syn på vad som behöver göras. Liberalerna vill bland annat öka stödet till "civilsamhällesorganisationer som kämpar mot diktatur, till fria universitet, till oberoende granskare och demokratiska rörelser", men understryker vikten av att Sverige stärker "demokratikriterier" i internationella institutioner.

Centerpartiet vill se en starkare och mer långsiktig relation mellan stat och civilsamhälle. Kristdemokraterna svarar "ja" med motiveringen att civilsamhället ofta har "bättre möjlighet att genom sina nätverk agera även där det offentliga påverkas av en repressiv stat och multilaterala organisationer därmed blir kringskurna."

Miljöpartiet argumenterar för att biståndet måste nå de mest repressiva kontexterna. Vänsterpartiet beskriver civilsamhället som en nyckelaktör för politisk inkludering, särskilt i ljuset av

1. Ett undantag är dock Centerpartiet. I Göteborgs-Posten meddelar partiet en tydlig ambitionsnivå – att 85 procent av det bilaterala biståndet bör ha jämställdhet som delsyfte och 20 procent som huvudsyfte. Det är ett viktigt styrkebesked – vi ser fram emot att fler partier tar efter och konkretiserar sina jämställdhetsmål på liknande sätt.

auktoritära strömningar. Socialdemokraterna lämnar ingen motivering i sitt svar, men understryker vikten av att Sverige stärker ”demokratikriterier” i internationella institutioner. Socialdemokraterna lämnar ingen motivering i sitt svar.

Eftersom frågan om ökat stöd för demokrati och civilsamhälle är ny i enkäten finns ingen referenspunkt att jämföra med från förra året. Svaren i årets enkät är dock intressanta att se på utifrån dagens politiska utveckling, i världen och i Sverige.

Den relativt stora samsynen som partierna beskriver vad gäller behovet av ökad finansiering och även argumenten för indikerar en fortsatt stark politisk vilja bland flera partier att bibehålla Sveriges globala roll som en stark allierad till demokratirörelser i repressiva kontexter med utbredd fattigdom. Eftersom varken Moderaterna eller Sverigedemokraterna svarat, saknas dock en helhetsbild av regeringens samlade hållning. Eftersom oppositionspartierna är eniga i frågan, förväntar vi oss dock att svaren ger konkreta avtryck på biståndsbudgeten vid eventuellt maktskifte 2026. För att vara en stark allierad, får inte Sveriges stöd till civilsamhället prioriteras ned.

VÅRA FRÅGOR OCH PARTIERNAS SVAR

BISTÅNDETS BETYDELSE I VÄRLDEN

Efter att Sverige år 2022 övergav principen om att avsätta en procent av BNI i bistånd och sänkte biståndsnivån, följde flera EU-länder efter. Tillsammans med USA:s neddragningar riskerar det globala biståndet att [minska med en tredjedel](#) enbart under 2025. De omfattande neddragningarna är en katastrof för miljontals människor när tillgång till mat, sjukvård och skolor försvinner i ett slag.

Bistånd räddar liv, lindrar nöd och ger människor hopp. Men bistånd ger också stöd till förändringsaktörer, däribland demokrati- och jämställdhetsorganisationer. När situationen går bakåt i ett land, kan biståndet vara den livlina som gör att demokratirörelser kan fortsätta att dokumentera övergrepp och hålla drömmen om ett bättre samhälle vid liv.

Behoven i världen är enorma och demokratins tillbakagång är akut. Trots det drar flera länder, däribland Sverige, ned på stödet till människor som lever i fattigdom och förtryck.

Fråga 1: Stödjer ni som parti principen att avsätta en procent av BNI till internationellt bistånd?

Ja: Centerpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna, Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet

Nej: –

På frågan om partierna stödjer principen att avsätta en procent av BNI till internationellt bistånd svarar Centerpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna, Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet alla ja.

Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Centerpartiet budgeterar för en procent redan i sina skuggbudgetar för 2025 och 2026. Socialdemokraterna svarar att partiet stödjer en "successiv" återgång till en procent men har lagt en biståndsbudget strax över regeringens låga nivå på 0,76 procent för 2026 och 2027.

Liberalerna skriver nu att partiet "står bakom målet om att återgå till en procent av BNI till bistånd, men vi ser inte att det är rätt väg att låsa förhandlingar vid ett visst procenttal eller ett givet årtal." Kristdemokraterna kallar målet "en god princip, att i en värld med oändliga behov avsätta en procent av BNI för internationellt bistånd till dem som behöver det", men utvecklar inte hur partiet tänker arbeta för att återinföra det.

EN ÅTERGÅNG TILL ENPROCENTSÅTAGANDET

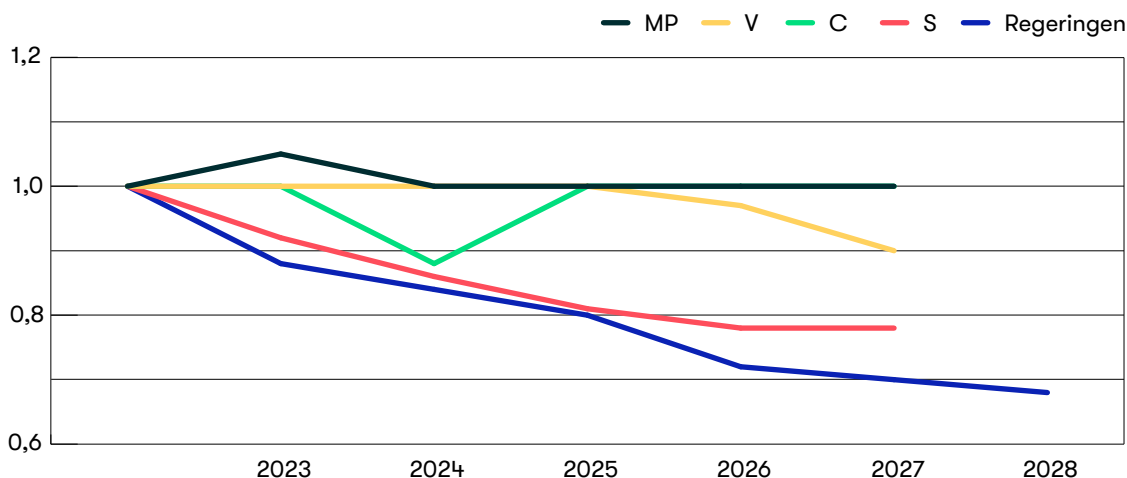
USA:s och en del EU-länders minskade bistånd gör att miljoner riskerar att dö, bland annat på grund av indraget stöd till vaccinationer och bromsmediciner mot hiv/aids. Många afrikanska länders sjukvårdssystem [riskerar att kollapsa](#). Miljontals barn står [utan undervisning](#). Demokratikämpar [lämnas åt sitt öde](#), och oberoende journalistik [förlorar stöd](#).

Kristdemokraterna och Liberalerna har kongressbeslut/partiprogram som stödjer principen om att avsätta motsvarande en procent av BNI i bistånd, och i Diakonias partiledarenkät inför valet 2022 svarade partierna ja på frågan om "ni som parti stödjer principen om att avsätta motsvarande en procent av BNI till bistånd under hela mandatperioden". Men i regeringsförhandlingarna som följde, valde partierna att ge upp stödet. Dessutom har biståndet i relation till BNI sänkts, och låsts vid ett fast belopp för 2027 och 2028. Enligt regeringens egna BNI-prognoser motsvarar beloppet 0,68 procent av BNI år 2028.

Socialdemokraterna stödjer också principen om en procent till bistånd, enligt partiets internationella program, och svarade ja på samma fråga i Diakonias enkät. Men i den egna budgeten har anslaget minskat till 0,83 procent av BNI för 2025 och 0,76 för 2026.

I Almedalen 2024 svarade Kristdemokraterna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet att biståndet borde nå en procent redan 2027. Socialdemokraterna ville inte ange årtal men sade att om det blir regeringsskifte med konstellationen Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Centerpartiet så "kan de lova att biståndet kommer att återställas till motsvarande en procent av BNI".

HUR PARTIERNA BUDGETERAT FÖR BISTÅNDET

Fråga 2: Kommer ditt parti, om ni efter valet ska ingå i eller stödja en ny regering, villkora detta med att biståndet ska återställas till en procent av BNI under mandatperioden, det vill säga senast 2030?

Ja: –

Nej: Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet

Övriga svar: Centern (svaret både ja och nej), Kristdemokraterna, Liberalerna (varken svarat ja eller nej)

Ingen av partierna är beredd att villkora ett regeringssamarbete med ett återställande av biståndet till en procent av BNI under mandatperioden. Däremot uttrycker flera partier stöd för principen och en vilja att nå dit, men utan att binda sig till ett visst årtal.

Miljöpartiet uppger att partiet önskar att de kunde ”svara ja på den här frågan” men menar att omvärldsläget gör det omöjligt att lova. Partiet lovar i stället att arbeta för att återgå till minst en procent ”så snart som möjligt”.

Centerpartiet svarar ”ja och nej”. De pekar på behovet av bistånd till Ukraina och globalt bistånd utanför Europa som sammantaget kräver en återgång till enprocentsnivån. Samtidigt betonar de att säkerhetsläget i Sverige kan kräva omprioriteringar.

Socialdemokraterna svarar: ”Vi vill successivt öka biståndet och återgå till enprocentsnivån, men kan inte sätta en skarp tidsgräns.”

Vänsterpartiet lyfter vikten av ett generöst bistånd och anser att enprocentsnivån ska värnas, och att det mot bakgrund av nedmonteringen av USAID är ”särskilt viktigt att länder som Sverige kliver fram och tar ansvar. Det kommer vi ha med oss i eventuella framtida förhandlingar.”

Kristdemokraterna svarar varken ja eller nej, men kallar enprocentsnivån en självklar utgångspunkt i förhandlingar. Liberalerna svarar heller varken ja eller nej. Partiet säger sig stå bakom målet, men ”ser inte att det är rätt väg att låsa förhandlingar vid ett visst procenttal eller ett givet årtal.”

PRINCIPERNA OM UTVECKLINGSEFFEKTIVITET

Två av regeringens stora reformer för biståndet är att det har kopplats till migrationspolitiska mål och till att främja svensk export. En sådan politik går dock emot principerna om ett effektivt bistånd.

I regeringens migrationsstrategi ligger fokus på insatser som ska stoppa människor på flykt att ta sig till Sverige, och underlätta för Sverige att skicka tillbaka asylsökande till sina ursprungsländer. Här har [Svenska Röda Korset konstaterat](#) att ”utgångspunkten för denna strategi är, enligt regeringen, att den ska gagna Sveriges intressen om minskad asylinvandring. Det leder arbetet fel.” Enligt rapporter från människorättsorganisationer riskerar en del av regeringens politik i stället att leda [till brott mot mänskliga rättigheter](#). Och enligt Concord Sveriges analys av hur politiken följer OECD:s biståndskommittés (DAC) regelverk, kan stora delar av insatserna [inte redovisas som bistånd](#).

När det gäller exportfrämjande har OECD-DAC [varnat Sverige](#) för att använda bistånd till sådana ändamål. Även Concord har [riktat kritik](#) mot att regeringens näringslivs- och handelsstrategi finansieras med biståndsmedel, eftersom strategins [presenterade syfte](#) inte ligger inom ramen för biståndets mål.

Fråga 3: Ska svenskt bistånd utgå från de internationella principerna om ett effektivt bistånd som utgår från mottagarnas situation, i stället för att styras av svenska mål inom migration och exportfrämjande?

Ja: Centerpartiet, Kristdemokraterna, Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet

Nej: –

Övriga svar: Liberalerna (svarat både ja och nej)

Centerpartiet, Kristdemokraterna, Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet svarar alla ja på frågan om svenskt bistånd ska utgå från de internationella principerna om ett effektivt bistånd som utgår från mottagarnas situation.

Liberalerna svarar både ja och nej på frågan, vilket är en förskjutning från förra året då de enbart svarade ja. Partiet skriver att insatserna ska ”utgå från partnerländers behov” och ”civilsamhällets ägarskap respekteras” samt att partiet ”motsätter oss därför att biståndets syfte görs för att gynna svensk export. Bistånd kan gärna bidra till export – men det får aldrig reduceras till ett verktyg för detta.”

Centerpartiet vill se ett bistånd som fokuserar på de fattigaste länderna och människorna. Kristdemokraterna skriver att de ställer sig bakom de internationella principerna men menar att: ”De skrivningar ni refererar till är inte avsedda att tolkas som att svenska intressen ska vara styrande. Avsikten är istället att, där det är tillämpligt, ta tillvara svenskt know-how, för att bidra till förbättringar i partnerlandet, i ett vinna-vinna-koncept.”

Vänsterpartiet är det parti som tydligast tar avstånd från regeringens linje, som de menar strider mot själva grundprincipen för bistånd och de internationella principerna om effektivitet.

BISTÅND SOM SÄKERHETSPOLITISKT INSTRUMENT

De mänskliga konsekvenserna av USA:s och flera EU-staters neddragningar av biståndet är avfattbar omfattning. Men neddragningarna blottlägger även biståndets geopolitiska betydelse.

När demokrati- och människorättsorganisationer som agerat motvikt mot antidemokratiska krafter överges, ökar utrymmet för auktoritära krafter att fylla tomrummet. I Kambodja har till exempel China Aid redan gått in med stöd till barns läsning och näringsprogram, samt till minröjning.

Från försvarshåll hörs samma resonemang. Bland annat konstaterar den brittiske före detta generalen [Richard Dannat](#) ”att dra ned på utvecklingsbiståndet underminerar vår förmåga att stabilisera fragila stater, att minska grogrunden för extremism och att bygga allianser som stärker vår säkerhet.”

Bistånd är också en investering – en analys som organisationen ONE gjort visar att för varje dollar som satsas på att främja tillväxt och politisk stabilitet, [sparas 103 dollar](#) i att hantera framtida konflikter.

Fråga 4: Är bistånd ett viktigt utrikespolitiskt instrument för att främja global stabilitet, fred och demokrati i världen?

Ja: Centerpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna, Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet

Nej: –

Alla riksdagspartier som besvarat frågan instämmer i att biståndet är ett viktigt verktyg för global stabilitet, fred och demokrati.

Det talas om biståndet som ett sätt att ”bygga motståndskraft mot auktoritära krafter” (Liberalerna), ”förebygga konflikter och öka stabiliteten” (Miljöpartiet) och ”motverka konflikter och instabilitet både inom vissa länder men också regionalt och internationellt” (Kristdemokraterna). Centerpartiet kallar biståndet ”ett viktigt säkerhetspolitiskt instrument” och understryker att Sverige i dagens globala läge måste ”stå upp för grundläggande värderingar som rättsstatens principer och mänskliga rättigheter.”

Vänsterpartiet anser att biståndet spelar en viktig roll för fred och demokrati, men betonar att det i första hand ska utgå från mottagarens behov. Partiet varnar också för att använda biståndet för att ”gynna nationella politiska intressen så som Sveriges regering gör.”

JÄMSTÄLLDHET SAMT KVINNORS, FLICKORS OCH HBTQI+-PERSONERS MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Just nu växer sig det globala motståndet mot jämställdhet och kvinnors, flickors och hbtqi-personers rättigheter allt starkare. Sedan 2010-talet har det fått en mer strategisk och internationellt samordnad form. En löst sammansatt men välkoordinerad allians av ultrakonservativa politiska aktörer, religiösa fundamentalister och högerpopulistiska grupperingar har växt fram. Tillsammans vill de rulla tillbaka framsteg för jämställdhet, sexuella och reproduktiva rättigheter och hbtqi-personers frihet från diskriminering.

Motståndet kallas ofta för anti-genusrörelsen och tar sig uttryck i många delar av världen där nya lagar inskränker yttrandefriheten och aborträtten och kriminaliserar hbtqi-personers liv. Även på FN-nivå allierar sig konservativa grupper för att begränsa mänskliga rättigheter.

För att möta denna nya typ av globalt hot krävs nya strategier och kreativa lösningar. Sverige bör bygga starka partnerskap med feministiska rörelser och andra allierade världen över och driva ett aktivt nordiskt samarbete. Ett brett politiskt stöd på hemmaplan är också en nyckel för att långsiktigt vända utvecklingen.

Fråga 5: Hur ska Sverige driva på för att vara en motvikt till den växande anti-genusrörelsen?

Det är tydligt att flera partier ser det växande globala motståndet mot jämställdhet, SRHR och hbtqi-personers rättigheter som ett allvarligt hot. Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet betonar behovet av att återupprätta en feministisk utrikespolitik som en motvikt mot de konservativa och anti-feministiska krafter som vinner mark internationellt.

Socialdemokraterna vill att Sverige åter ska ta ett globalt ledarskap för att värna jämställdhet, SRHR och hbtqi-rättigheter, men ger inga konkreta förslag på hur detta ska uppnås i praktiken.

Centerpartiet understryker att motståndet är både välorganiserat och välfinansierat, och efterlyser ett lika kraftfullt svar från Sverige, EU och FN. Partiet betonar att de aktörer som försvarar jämställdhet måste ha minst lika goda resurser som de som försöker motverka den – och att stödet till civilsamhällsorganisationer måste öka. Vänsterpartiet kopplar kampen mot anti-genusrörelsen till behovet av ökad jämlikhet och minskade samhällsklyftor, medan Miljöpartiet framhåller såväl biståndets som diplomatins roll i att skydda människorättsförsvarare. Alla tre partier vill också stärka stödet till SRHR och hbtqi-rättigheter.

Liberalerna betonar vikten av att jämställdhets- och hbtqi-perspektiv integreras i både biståndet och i utrikespolitiken som helhet. De anser också att Sverige ska använda både diplomati och biståndsmedel för att stötta de krafter som arbetar för mänskliga rättigheter globalt, och att detta kräver både långsiktighet och mod att stå upp för universella rättigheter – även när det möter motstånd.

Kristdemokraterna fokuserar på att försvara skrivningar i internationella överenskommelser och betonar vikten av att alla länder ska respektera FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna.

FINANSIERING AV JÄMSTÄLLDHETSBISTÅND

En stark och långsiktig finansiering är en grundbult i allt jämställdhetsarbete. Sverige har länge varit en ledande finansiär för global jämställdhet, oavsett regering, men något har förändrats. I regeringens nya biståndsinriktning, som formaliserades i reformagendan [Bistånd för en ny era](#), slås det fast att jämställdhet bara ska integreras ”där det är relevant”. Det markerar ett tydligt skifte från tidigare policy, där jämställdhet var ett övergripande mål i alla delar av biståndet och utrikespolitiken.

Konsekvenserna av att jämställdhet enbart ska inkluderas där det anses relevant blir tydliga när man granskar statistiken över Sveriges jämställdhetsbistånd: det bilaterala biståndet med jämställdhet som huvud- eller delmål har nått den [lägsta nivån på nära 25 år](#).

Hur mycket av biståndet som bidrar till jämställdhet mäts genom ett internationellt system från OECD (så kallad [gender marker](#)), där insatserna märks utifrån om jämställdhet är huvudmål, delmål eller inte alls integrerat. Sedan 2007 har andelen svenska insatser som haft jämställdhet som del- eller huvudmål legat på över 80 procent. Mellan åren 2013 och 2019 bidrog cirka 85-88 procent av det bilaterala biståndet till jämställdhet på olika sätt. Men i Sidas senaste årsredovisning hade andelen sjunkit till 65 procent, och andelen insatser där jämställdhet var huvudmål minskat från 18 till 10 procent. Det handlar om miljarder kronor som tagits bort från jämställdhetsarbetet.

Fråga 6: Anser ditt parti att det bilaterala biståndet som bidrar till jämställdhet bör öka jämfört med nuvarande nivå? I så fall, vilken nivå är önskvärd?

Ja: Centerpartiet, Liberalerna, Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet

Nej: –

Övriga svar: Kristdemokraterna (varken svarat ja eller nej)

Här går skiljelinjerna något tydligare än i svaren på föregående fråga. Centerpartiet, Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Liberalerna svarar ja på frågan om ökat stöd till jämställdhetsbistånd.

Vänsterpartiet vill att Sverige ska ta ett tydligt internationellt ledarskap för att vända den nedåtgående trenden. Centerpartiet betonar vikten av att jämställdhet prioriteras även när biståndet krymper, och vill se en ökning av både finansiellt stöd och politiskt engagemang för SRHR och hbtqi-rättigheter. Miljöpartiet efterfrågar ett starkare fokus på stöd till lokala kvinnorrättsorganisationer som nyckelaktörer för förändring.

Socialdemokraterna svarar ja, men har inte lämnat någon kommentar.

Liberalerna ser positivt på att höja det bilaterala biståndet som bidrar till jämställdhet – men påtalar samtidigt att biståndsbudgeten är ändlig och att behoven är stora på många områden, inte minst vad gäller stödet till Ukraina. Kristdemokraterna avstår från ja/nej-svar och hänvisar till vikten av att integrera jämställdhet i allt bistånd, men kommenterar inte den dokumenterade nedgången av det bilaterala biståndet som bidrar till jämställdhet eller behovet av ökat stöd.

EU:S DIREKTIV FÖR HÅLLBART FÖRETAGANDE

Regelverk som CSRD², CSDDD³ och taxonomin⁴ spelar en avgörande roll för att EU ska kunna uppfylla sina åtaganden enligt Agenda 2030 och Parisavtalet. De hjälper till att styra Europas ekonomi mot en mer hållbar riktning där planetens gränser respekteras, och att förhindra människorättskränkningar och miljöbrott kopplat till företags verksamhet.

EU-kommissionens så kallade Omnibuslag medför en översyn av flera centrala hållbarhetslagstiftningar – inklusive direktivet om företags ansvar för mänskliga rättigheter och miljö (CSDDD), direktivet om företags hållbarhetsrapportering (CSRD) och taxonomiförordningen – och riskerar att resultera i omfattande försvagningar av dessa.

Förslaget innebär bland annat att företagens skyldigheter att identifiera och förebygga negativ påverkan endast ska gälla direkta affärspartner (tier-1), vilket gör att företag riskerar att missa allvarliga kränkningar i andra delar av värdekedjan. Samtidigt föreslås det civilrättsliga ansvaret på EU-nivå tas bort vilket skulle innebära att EU:s medlemsstater inte behöver säkerställa att företag kan hållas juridiskt ansvariga för bristande aktsamhet. I stället riskerar vi att få ett lapptäcke av nationella regelverk som försvagar skyddet för de som drabbas av oaktsamt företagande, och som snedvrider konkurrensen på EU:s inre marknad. Förslagen har [väckt kritik](#) både från företag som investerat i ett bra hållbarhetsarbete, men också från fackföreningar och civilsamhälle i länder där mänskliga rättigheter kränks i produktionsleden.

Fråga 7a: Kommer ert parti att ta ställning mot Omnibusförslaget i sin nuvarande form – för att säkerställa att CSDDD behåller en riskbaserad ansats och att civilrättsligt ansvar kvarstår på EU-nivå?

Ja: Miljöpartiet, Vänsterpartiet

Nej: Kristdemokraterna

2. [Corporate Sustainability Reporting Directive - European Commission](#)

3. [Corporate sustainability due diligence - European Commission](#)

4. [EU:s taxonomi | Finansinspektionen](#)

Övriga svar: Centern (svaret både ja och nej), Liberalerna och Socialdemokraterna (varken svarat ja eller nej)

Fråga 7b: Även om Omnibusförslaget går igenom, kan Sverige anta en mer ambitiös nationell lagstiftning så att till exempel fler företag omfattas av lagen. Kommer ditt parti att verka för att Sverige antar en mer ambitiös lagstiftning än vad Omnibusförslaget gör gällande?

Ja: Miljöpartiet, Vänsterpartiet

Nej: Kristdemokraterna, Liberalerna

Övriga svar: Centern och Socialdemokraterna (varken svarat ja eller nej)

Alla partier som svarat uttrycker engagemang för hållbart och ansvarsfullt företagande, men de har olika fokus och prioriteringar. Skillnaderna kan delvis förklaras av att Omnibusförslaget både handlar om innehållet i lagen och om processen för att ändra den. Vissa partier fokuserar mer på syftet med lagstiftningen, andra mer på själva omförhandlingen av tidigare beslutade regler.

Kristdemokraterna och Liberalerna lyfter fram behovet av harmonisering och gemensamma regler inom EU och varnar för ett ”lapptäcke” av olika nationella regler. Därför svarar de också nej på fråga 7b, om de kan tänka sig verka för en mer ambitiös lagstiftning i Sverige.

Kristdemokraterna betonar att lagstiftningen måste vara trovärdig och inte för krånglig för små och medelstora företag, eller riskera att urholka konkurrenskraften för bolag inom EU. Samtidigt vill de att det civilrättsliga ansvaret i lagen ska finnas kvar. Liberalerna lyfter att gemensamma regler med hög ambitionsnivå gynnar företag som investerat i hållbarhet, men säger ändå nej till att Sverige går före genom att anta skarp nationell lagstiftning. Trots detta vill de ändå uppmuntra företag som frivilligt vill gå längre.

Centerpartiet svarar varken ja eller nej, men skriver att de vill motverka sänkta ambitioner vad gäller mänskliga rättigheter och klimat, och undvika svåröverskådliga regler för företagen.

Socialdemokraterna betonar att förhandlingarna på EU-nivå fortfarande pågår, och vill därför inte ta ställning till om Sverige bör ha en högre ambitionsnivå innan resultatet är klart. Samtidigt framhåller de att regelverket både måste vara hanterbart för företagen och hålla en hög ambitionsnivå. Partiet påminner också om att Sverige i vissa fall redan har gått före med att införa EU-regler.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet stödjer en högre ambitionsnivå både inom EU och nationellt. De varnar också för att förenklingsagendan i Omnibusförslaget kan innebära en urholkning av tidigare regler och vill se fortsatt fokus på transparens, rättvisa och ansvarstagande.

Flera partier uttrycker en oro över att högre krav i EU:s regelverk kan uppfattas som betungande eller försämra konkurrenskraften för EU-baserade företag. Här efterlyser Diakonia ett större politiskt fokus på att utveckla praktiska verktyg som stödjer företagens arbete med Due Diligence, där Sverige hittills varit alltför passiva på EU-nivå, oavsett regering.

Mer ambitiösa hållbarhetsregler kan också stärka konkurrenskraften för företag med välfungerande rutiner, vilket flera svenska företag själva lyft. Här finns därför en möjlighet för Sverige att inta en mer aktiv hållning inom EU och bidra till höga gemensamma standarder som både stärker konkurrenskraft och visar globalt ansvar.

ÖKAT STÖD TILL CIVILA SAMHÄLLET

Det demokratiska utrymmet för civilsamhället krymper världen över. En fråga i årets enkät handlar därför om demokratibiståndet, där partierna fick svara på frågan ”anser ditt parti att demokratins globala tillbakagång och det nya geopolitiska läget med tydlig demokratisk tillbakagång även i USA och Europa, motiverar att det svenska biståndet till demokrati och civilsamhälle med global utblick ökar?”

Fråga 8: Anser ditt parti att demokratins globala tillbakagång och det nya geopolitiska läget med tydlig demokratisk tillbakagång även i USA och Europa, motiverar att det svenska biståndet till demokrati och civilsamhälle med global utblick ökar?

Ja: Centerpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna, Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet

Nej: –

De partier som besvarat enkäten är överens om att demokratins globala tillbakagång motiverar ett ökat stöd till civilsamhället. Samtidigt skiljer sig partiernas syn på vad som behöver göras. Liberalerna vill bland annat öka stödet till ”civilsamhällesorganisationer som kämpar mot diktatur, till fria universitet, till oberoende granskare och demokratiska rörelser”, men understryker vikten av att Sverige stärker ”demokratikriterier” i internationella institutioner.

Centerpartiet vill se en starkare och mer långsiktig relation mellan stat och civilsamhälle. Kristdemokraterna svarar ”ja” med motiveringen att civilsamhället ofta har ”bättre möjlighet att genom sina nätverk agera även där det offentliga påverkas av en repressiv stat och multilaterala organisationer därmed blir kringskurna.”

Miljöpartiet argumenterar för att biståndet måste nå de mest repressiva kontexterna. Vänsterpartiet beskriver civilsamhället som en nyckelaktör för politisk inkludering, särskilt i ljuset av auktoritära strömningar. Socialdemokraterna lämnar ingen motivering i sitt svar.

Eftersom frågan om ökat stöd för demokrati och civilsamhälle är ny i Diakonias enkät, finns ingen referenspunkt att jämföra med från förra året. Svaren i årets enkät är dock intressanta att se på utifrån dagens politiska utveckling, i världen och i Sverige.

Det är glädjande att samtliga partier som besvarat enkäten står bakom en ökning. Den relativt stora samsyn som partierna beskriver, både vad gäller behovet av ökad finansiering och motiveringarna till detta, indikerar en fortsatt stark politisk vilja bland flera partier att bibehålla Sveriges globala roll som en stark allierad till demokratirörelser i repressiva kontexter med utbredd fattigdom. Det är även positivt att flera partier starkt kopplar ett ökat bistånd till demokrati och civilsamhälle till målen om ökad jämställdhet och jämlikhet i världen.

YTTERLIGARE SVAR OCH MOTIVERINGAR FRÅN PARTIERN

Fråga 1: Stödjer ni som parti principen att avsätta en procent av BNI till internationellt bistånd?

Ja: Centerpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna, Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet

Nej: –

Centerpartiet: "Centerpartiet anser att biståndet är ett av våra viktigaste säkerhetspolitiska verktyg. Ett verktyg som bidrar till en mer rättvis, trygg och hållbar värld. Om något har vikten av Sveriges roll och inflytande när det kommer till bistånd ökat på senare tid, med tanke på den utveckling som sker där den regelbaserade världsordningen håller på att förändras. Då allt fler givarländer minskar sitt bistånd är det allt viktigare att vi arbetar för ett effektivt bistånd och sätter in det där det behövs som allra mest."

Kristdemokraterna: "Kristdemokraterna anser att det är en god princip, att i en värld med oändliga behov avsätta en procent av BNI för internationellt bistånd till dem som behöver det."

Liberalerna: "Liberalerna står bakom principen om att avsätta en procent av BNI till internationellt bistånd. Det är ett uttryck för Sveriges globala ansvarstagande, men också för vår tro på att frihet, utveckling och demokrati förutsätter uthålliga och förutsägbara insatser. Målet med biståndspolitikerna måste vara att långsiktigt minska behovet av bistånd – men vägen dit kräver investeringar i utbildning, jämställdhet, rättsstat och frihandel."

Vi har dessutom varit pådrivande för att Sverige ska ge ett starkt civilt, humanitärt och militärt stöd till Ukraina – ett land vars kamp för frihet också är vår. Samtidigt har vi varit drivande för att fördubbla det svenska humanitära biståndet till Gaza och regionen. Den humanitära katastrofen i Gaza måste få ett slut, och Sverige ska ta sitt ansvar."

Miljöpartiet: "Sverige är ett land med starka finanser som har råd att ta vårt ansvar för global rättvisa, demokrati och utveckling. Det svenska biståndet har gott rykte internationellt och gör stor skillnad. Med ett mål på minst en procent av BNI till bistånd kan vi återta positionen som det land som världsledande både i kvalitet och faktiskt utbetalade medel."

Vänsterpartiet: "Vänsterpartiet menar att enprocentsmålet ska värnas. Att sänka biståndet i en tid när globala kriser överlappar varandra och behoven är som allra störst är ett slag mot de människor som har det allra svårast i världen."

Fråga 2: Kommer ditt parti, om ni efter valet ska ingå i eller stödja en ny regering, villkora detta med att biståndet ska återställas till enprocent av BNI under mandatperioden, det vill säga senast 2030?

Ja: –

Nej: Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet

Övriga svar: Centern (svaret både ja och nej), Kristdemokraterna, Liberalerna (varken svarat ja eller nej)

Centerpartiet: ”Ja och nej. Vi kommer under lång tid behöva ge stöd till Ukraina som i stora delar kommer att klassas som bistånd, samtidigt som Sverige har en mycket viktig roll att spela när det kommer till bistånd som riktar sig utanför Europa. Sammantaget kommer detta att kräva att vi håller en-procentsnivån, vilket redan nu syns i vår budget där vi har en tydlig väg för att återställa biståndets storlek. Samtidigt kan vi inte blunda för att den verklighet vi lever i, ett läge där Sveriges säkerhet hotas och som snabbt kan förvärras. I ett riktigt akut läge kommer vi behöva prioritera om på många områden för att säkra svenska medborgares livssituation och vårt lands trygghet.” (Svarat både ja och nej.)

Kristdemokraterna: ”Svårt att villkora, men det är självklart vår utgångspunkt, som våra förhandlingar utgår från.” (Svarar varken ja eller nej på frågan.)

Liberalerna: ”Liberalerna står bakom målet om att återgå till en procent av BNI till bistånd, men vi ser inte att det är rätt väg att låsa förhandlingar vid ett visst procenttal eller ett givet årtal. Vår prioritet är att säkerställa att biståndet är långsiktigt, principfast och effektivt – med fokus på demokrati, mänskliga rättigheter och jämlik utveckling. Vi vill öka biståndets genomslag genom resultatfokus, öppenhet och samverkan med lokala förändringsaktörer. I alla regeringssamarbeten kommer vi att driva på för ett starkt och strategiskt bistånd.” (Svarar varken ja eller nej på frågan.)

Miljöpartiet: ”Jag önskar att jag skulle kunna svara ja på den här frågan, men utvecklingen i Sverige och världen gör det omöjligt att lova det. Det vi kan lova är att göra allt vi kan för att återgå till minst enprocent av BNI så snabbt som möjligt.”

Socialdemokraterna: ”Vi vill successivt öka biståndet och återgå till enprocentsnivån, men kan inte sätta en skarp tidsgräns. Vi vet inte idag hur statsfinanserna kommer att se ut 2026. Borgerliga regeringar brukar lämna över stora underskott. Vi vet inte heller hur stort gapet upp till en procent kommer att vara. Förmodligen över 20 miljarder. I vårt senaste budgetförslag för 2025 föreslog vi att biståndsbudgeten skulle utökas med en miljard kronor 2025, 2 miljarder kronor 2026 och 4 miljarder kronor 2027, utöver regeringens förslag.”

Vänsterpartiet: ”För Vänsterpartiet är ett generöst och stabilt bistånd en självklarhet och enprocentsnivån ska värnas. Trumpadministrationens slakt av amerikanskt bistånd får effekter över hela världen. Då är det särskilt viktigt att länder som Sverige kliver fram och tar ansvar. Det kommer vi ha med oss i eventuella framtida förhandlingar. Vilka exakta krav vi kommer att ställa på ett eventuellt regeringssamarbete är en senare fråga.”

Fråga 3: Ska svenskt bistånd utgå från de internationella principerna om ett effektivt bistånd som utgår från mottagarnas situation, i stället för att styras av svenska mål inom migration och exportfrämjande?

Ja: Centerpartiet, Kristdemokraterna, Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet

Nej: –

Övriga svar: Liberalerna (svarat både ja och nej)

Centerpartiet: ”Centerpartiet vill se ett bistånd med fokus på de fattigaste länderna och människorna, som utgår från mottagarens behov och villkor.”

Kristdemokraterna: ”Svenskt bistånd ska utgå från internationella principer om effektivt bistånd ur mottagarnas situation. De skrivningar ni refererar till är inte avsedda att tolkas som att svenska intressen ska vara styrande. Avsikten är istället att, där det är tillämpligt, ta tillvara svenskt know-how, för att bidra till förbättringar i partnerlandet, i ett vinna-vinna-koncept.”

Liberalerna: ”Liberalerna anser att biståndets syfte ska vara att lindra nöd, stödja demokratiska förändringskrafter och bidra till att främja global utveckling genom samt verka för de biståndspolitiska målen. För att detta ska vara möjligt krävs att insatserna utgår från partnerländers behov och att civilsamhällets ägarskap respekteras.

Vi motsätter oss därför att biståndets syfte görs för att gynna svensk export. Bistånd kan gärna bidra till export – men det får aldrig reduceras till ett verktyg för detta.

Samtidigt står det klart att inget land kan ta sig ur fattigdom enbart genom utvecklingsbistånd. Marknadsekonomi och frihandel är centrala krafter för att bygga långsiktigt välstånd, och bör därför stödjas parallellt med demokratisk utveckling.

När det gäller migrationsfrågor anser Liberalerna att EU:s samarbete måste vila på ett delat ansvar. Det inkluderar att det skapas incitament för återtagande av medborgare i länder utanför EU. I vissa fall kan EU:s bilaterala bistånd användas strategiskt för att stärka demokrati och ansvarstagande även i migrationspolitiken – men alltid i enlighet med internationell rätt och utan att det sker på bekostnad av mänskliga rättigheter.”

Socialdemokraterna: ”Biståndet ska utgå från mottagarens behov. Sedan kan ett nära biståndssamarbete leda till ökad handel, men det är inte huvudsyftet. Det är också rimligt att i det fall vi samarbetar med stater, att dessa tar emot sina egna medborgare om de utvisas från Sverige till exempel på grund av brott. Sådana villkor ska emellertid aldrig kunna ställas när det gäller humanitärt bistånd eller stöd till civilsamhällesorganisationer.”

Vänsterpartiet: ”Regeringens politik är ett avsteg från själva grundprincipen om bistånd och strider mot principerna om effektivt bistånd.”

Fråga 4: Är bistånd ett viktigt utrikespolitiskt instrument för att främja global stabilitet, fred och demokrati i världen?

Ja: Centerpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna, Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet

Nej: –

Centerpartiet: ”I det svåra globala läget vi nu befinner oss i är det viktigt att EU och Sverige kliver fram och står upp för grundläggande värderingar som rättsstatens principer och mänskliga rättigheter. Biståndet är en stor del i detta. I stället för att prioritera ned biståndet måste vi lyfta fram det som det viktiga säkerhetspolitiska instrumentet det är.”

Kristdemokraterna: ”Bistånd är utan tvekan ett viktigt instrument för att motverka konflikter och instabilitet både inom vissa länder men också regionalt och internationellt, pga fattigdom, tillgång till vatten och livsmedel, social ojämlikhet, bristande tillgång till demokrati, mänskliga rättigheter och rättsosäkerhet.”

Liberalerna: ”Ja – bistånd är ett av våra viktigaste verktyg för att främja en tryggare, friare och mer demokratisk värld. Att bygga stabila, fria samhällen är det bästa sättet att motverka konflikter, extremism och flykt. Genom att stödja fria medier, kvinnors rättigheter, rättsväsende och utbildning bygger vi samhällens motståndskraft mot auktoritära krafter. Ukraina visar med all önskvärd tydlighet att demokrati och frihet aldrig kan tas för givna. Därför måste Sverige öka sitt stöd till dem som står i främsta linjen mot förtryck.”

Miljöpartiet: ”Bistånd är – förutom ett livsviktigt stöd för de fattigaste och mest utsatta i världen – en central del av en långsiktig och effektiv säkerhetspolitik. Genom att stödja demokratiska krafter, förebygga konflikter och öka stabiliteten minskar vi risken för nya krig. Med hjälp av bistånd deltar Sverige i kampen för demokrati och mänskliga rättigheter runt om i världen, och stärker försvaret för den regelbaserade världsordningen och den humanitära rätten.”

Vänsterpartiet: ”Bistånd ska i första hand vara till för mottagaren och ske på mottagarens villkor. Samtidigt har bistånd en viktig del i att bygga demokrati, utrota fattigdom och skapa ett fredligt samhälle. Det är nödvändigt för att uppnå målen i Agenda 2030. Utvecklingen mot fler auktoritära stater är mycket allvarlig. Bistånd ska inte användas som ett utrikespolitiskt instrument för att t.ex. gynna nationella politiska intressen så som Sveriges regering gör.”

Fråga 5: Hur ska Sverige driva på för att vara en motvikt till den växande anti-genusrörelsen?

Centerpartiet: ”Centerpartiet vill ha en liberal feministisk utrikespolitik som genomsyrar allt svenskt bistånd. Vi vet att anti-genusrörelsen är såväl välfinansierad som välkoordinerad, både i EU och utanför. Sverige måste fortsätta spela sin roll som jämställdhetens starka röst i EU-samarbetet och i FN-systemet. Vi som står upp för jämställdhet och kvinnors rättigheter måste vara minst lika välfinansierade som de som vill riva upp de framsteg vi gjort de senaste decennierna på jämställdhetsområdet. Tydliga delar av Sveriges och EUs bistånd måste vikas för jämställdhetsinsatser, inklusive arbete med SRHR. Sverige bör också se till att EUs gemensamma biståndsinstrument inte skärs ner inom ramen för EUs kommande långtidsbudget.”

Kristdemokraterna: ”Bland annat genom att tillsammans med likasinnade länder agera för bibehållna skrivningar i internationella överenskommelser och att verka för att, oavsett vad vissa länder må ha för syn på minoriteter, ändå erkänna FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, inkluderande alla människors lika värde och rätt till liv och hälsa och lika rättigheter och motverka negativ särbehandling.”

Liberalerna: ”Vi ser med mycket stor oro på den globala backlashen mot kvinnors och hbtqi-personers rättigheter. Sverige måste vara en tydlig röst för frihet, jämlikhet och människovärde – i EU, FN och bilateralt. Vi vill se ett starkt nordiskt samarbete till stöd för feministiska rörelser och civilsamhällesorganisationer som hotas. Liberalerna har också varit tydliga: EU måste använda sina

verktyg när medlemsländer, som Ungern, underminerar rättsstaten och förbjuder grundläggande fri- och rättigheter. Vi vill se att artikel 7-förfarandet mot Ungern återaktiveras och att EU:s medel kopplas hårdare till respekt för mänskliga rättigheter.”

Miljöpartiet: ”I en tid när konservativa krafter och antigenusrörelser slår tillbaka mot de framsteg som gjorts för bland annat kvinnor och hbtqi-personers rättigheter i världen får inte biståndets normativa värde underskattas. Bistånd är ett viktigt verktyg för att främja demokrati och jämlikhet, lokalt och globalt. Likaså är svensk diplomati ett viktigt verktyg, inte minst för att erbjuda stöd och legitimitet till kvinno-, människorätts- och miljöförsvarare genom ambassader och beskickningar. För oss är det självklart att Sverige behöver stå upp internationellt för jämställdheten och återinföra en feministisk utrikes- och utvecklingspolitik som prioriterar dessa frågor. Vi vill också öka stödet till bl. a SRHR-bistånd och hbtqi-organisationer.”

Socialdemokraterna: ”Vi vill återinföra den feministiska utrikespolitiken och fortsatt driva och leda arbetet för att garantera SRHR och HBTQI-personers rättigheter globalt. Vi vill att Sverige återigen ska vara en stark röst för kvinnors, flickors och HBTQI-personers rätt att leva liv fria från diskriminering och inskränkning.”

Vänsterpartiet: ”För att motverka repressiva krafter krävs ett långsiktigt och målinriktat arbete för ökad jämlikhet och minskade klyftor. Det måste vara en central del av både den inrikes- och utrikespolitiska agendan. Högerpopulismen måste mötas av verklig politisk förändring där människor får det bättre. Sverige bör återinföra den feministiska utrikespolitiken. Sveriges regering ska stå upp för kvinnors- och hbtqi-personers mänskliga rättigheter i alla sammanhang. Hälften av allt bistånd ska gå till flickor och kvinnor och andelen bistånd som avsätts för arbete med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) ska uppgå till minst 10 procent av den totala biståndsbudgeten.”

Fråga 6: Anser ditt parti att det bilaterala biståndet som bidrar till jämställdhet bör öka jämfört med nuvarande nivå? I så fall, vilken nivå är önskvärd?

Ja: Centerpartiet, Liberalerna, Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet

Nej: –

Övriga svar: Kristdemokraterna (varken svarat ja eller nej)

Centerpartiet: ”Centerpartiet anser att jämställdhet och kvinnors rättigheter är centrala i biståndspolitik. Vi vill se en liberal feministisk utrikespolitik som genomsyrar alla aspekter av biståndet och att Sverige ska vara en stark röst för kvinnors rättigheter internationellt.”

Kristdemokraterna: ”Kristdemokraterna står bakom nuvarande inriktning, att jämställdhet ska vara en integrerad del av allt bistånd. Mätbarheten behöver dock öka, så att det tydligare går att utläsa hur detta tillämpas i praktiken.” (Svarar varken ja eller nej på frågan.)

Liberalerna: ”Jämställdhet är en grundläggande frihetsfråga och en prioritet för Liberalerna – både i utrikespolitiken och biståndet. Sverige ska fortsatt vara en tydlig och trovärdig röst för kvinnors och flickors rättigheter globalt. Regeringen, där Liberalerna ingår, har gjort flera viktiga insatser på jämställdhetsområdet: Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är ett viktigt område för Liberalerna och gläds därför åt att regeringen i december 2024 beslutade att avsätta 4,3 miljarder till en ny strategi för hälsa och SRHR för perioden 2025–2029. Ytterligare en aspekt av den biståndsrelaterade jämställdhetspolitiken är arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. De

biståndsinsatser Sverige genomför måste därför alltid vara förenade med höga krav på att motarbeta denna typ av strukturellt och institutionaliserat förtryck. Liberalerna ser positivt på att höja det bilaterala biståndet som bidrar till jämställdhet – men påtalar samtidigt den krassa verkligheten av att biståndsbudgeten är ändlig och behoven stora på många områden. Inte minst vad gäller stödet till Ukrainas frihetskamp mot Ryssland.”

Miljöpartiet: ”Med Miljöpartiet i regering fanns mer resurser än någonsin för kvinnors och flickors mänskliga rättigheter, och vi drev på för ett jämställdhetsfokus inom bland annat handelspolitiken. Tyvärr går utvecklingen åt fel håll med Tidöregeringens reformagenda. Det är tydligt att Sverige måste återgå till att driva en feministisk utvecklingspolitik som sätter fokus på kvinnors rättigheter, politiskt deltagande, ekonomisk egenmakt, inflytande i fredsarbete, frihet från våld samt rätten till reproduktiv hälsa. Särskilt stödet till kvinnoorganisationer som centrala förändringsaktörer måste öka.”

Vänsterpartiet: ”Jämställdhet ska vara en utgångspunkt för svensk biståndspolitik. Den feministiska utrikespolitiken bör återinföras. Hälften av allt svenskt bistånd ska gå till kvinnor och flickor och Sverige bör verka för att EU, relevanta FN-organ, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna förstärker sitt jämställdhetsarbete med målet att minst 50 procent av allt utvecklingssamarbete ska gå till flickor och kvinnor. Vi vill se en handlingsplan för jämställdhetsarbetet för samtliga av Utrikesdepartementets ansvarsområden och att alla myndigheter under Utrikesdepartementet i ska få i uppdrag att se till att jämställdhetsarbetet ska integreras. Vi vill att jämställdhet ska vara en väl integrerad del i all utrikes- och säkerhetspolitik.

Regeringen bör kliva fram och ta på ledartröjan och samla likasinnade länder för en gemensam strategi för att motverka de stora neddragningarna på biståndet till jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Det finns stora behov, inte minst på grund av Trumpadministrationens neddragningar av biståndet.”

Fråga 7a: Kommer ert parti att ta ställning mot Omnibusförslaget i sin nuvarande form – för att säkerställa att CSDDD behåller en riskbaserad ansats och att civilrättsligt ansvar kvarstår på EU-nivå?

Ja: Miljöpartiet, Vänsterpartiet

Nej: Kristdemokraterna

Övriga svar: Centern (svaret både ja och nej), Liberalerna och Socialdemokraterna (varken svarat ja eller nej)

Centerpartiet: ”Ja och nej. Vi jobbar aktivt för att omnibusförslaget inte ska leda till minskade ambitioner vad gäller mänskliga rättigheter och klimatet, utan att det fokuserar på att minska regelbördan vad gäller rapportering och administration. Det arbetet pågår, och vi vet ännu inte hur slutresultatet blir, eller hur vi kommer ta ställning till det.” (Svarat både ja och nej.)

Kristdemokraterna: ”Vi ser positivt på Kommissionens omnibusförslag, eftersom tydligare och mer proportionerliga regler ökar efterlevnaden och stärker direktivets trovärdighet och syfte – som fortsatt behåller det civilrättsliga ansvaret. Dubbelberäkningar behöver tas bort, informationskrav begränsas till situationer där informationen faktiskt bidrar till konkret förändring, och centrala definitioner förtydligas. Samtidigt stärks unionens konkurrenskraft med ett nödvändigt fokus på att drastiskt minska den onödiga administrativa bördan – särskilt för små och medelstora företag.”

Liberalerna: "Liberalerna kommer att jobba för att stoppa en nedgradering av ambitionsnivån på nyligen godkänd lagstiftning. Det här gäller såväl CSDDD som all annan lagstiftning förknippad med omställningen till ett mer hållbart samhälle. Varje steg vi backar, skadar industrin som valt att investera i en mer hållbar framtid. I allmänhet är det svensk industri och näringsliv som är bland dem som förlorar mest om ambitionsnivån sänks.

Det är ingen överraskning att det blev en del barnsjukdomar på viktiga EU-regler, som nu behöver revideras, med tanke på rekordmängden lagstiftning som stiftades på kort tid under förra mandatperioden. Vi ska alltså inte vara rädda för att göra den typen av uppdateringar som krävs för att nå våra målsättningar så effektivt som möjligt. Det är viktigt att företag inte överbelastas men det är likaså viktigt att alla företag på den inre marknaden har tydliga och rättvisa spelregler att följa." (Svarar varken ja eller nej på frågan.)

Miljöpartiet: "Förenkling av lagstiftning får inte ske på bekostnad av dess syfte. Transparens, rättvisa och ansvarsutkrävande är grundläggande principer i ett hållbart näringsliv. Det kan inte ligga i Sveriges eller svenska företags långsiktiga intresse att backa från redan antagna och brett förankrade regler som bidrar till ökad tydlighet, etik och rättvisa i globala värdekedjor. Sverige bör därför ta tydlig ställning mot Omnibusförslaget urvattning av EU:s hållbarhetsregler och i stället arbeta aktivt med allierade för att värna och vidareutveckla den lagstiftning som syftar till att säkra ett verkligt hållbart företagsansvar."

Socialdemokraterna: "Vi välkomnar att det pågår ett arbete i EU där målet är att göra det lätt för företag att göra rätt. Det är viktigt att regelverket kring företagens hållbarhetsrapportering och ansvar är begripligt, ändamålsenligt och inte skapar omotiverad administration för företagen. Regelverken ska bli smartare, men de ska inte bli sämre. Vi kommer hålla fast vid att de höga ambitioner och villkor vi enats om i EU ska ligga fast." (Svarar varken ja eller nej på frågan.)

Vänsterpartiet: "Vi kommer alltid att försvara den överenskomna ambitionen i den gröna given och slå tillbaka mot kommissionens avregleringsagenda, som går under skenet av förenkling."

Fråga 7b: Även om Omnibusförslaget går igenom, kan Sverige anta en mer ambitiös nationell lagstiftning så att till exempel fler företag omfattas av lagen. Kommer ditt parti att verka för att Sverige antar en mer ambitiös lagstiftning än vad Omnibusförslaget gör gällande?

Ja: Miljöpartiet, Vänsterpartiet

Nej: Kristdemokraterna, Liberalerna

Övriga svar: Centern och Socialdemokraterna (varken svarat ja eller nej)

Centerpartiet: "Själva anledningen till att EU-lagstiftningen lades fram var att flera länder hade, eller var på väg att, lägga fram nationella förslag på due diligence. Vi vill se harmoniserade regler på EUs inre marknad för dessa viktiga frågor, och inte en fortsatt fragmenterad marknad där det är svårt för företagen att förhålla sig till regelverken." (Svarar varken ja eller nej på frågan.)

Kristdemokraterna: "En av EU:s kärnuppgifter är att verka för en enad inre marknad. Det är därför varken önskvärt eller effektivt att Sverige inför en mer långtgående nationell lagstiftning som omfattar fler företag än vad EU-direktivet föreskriver. Ett sådant agerande skulle i praktiken skapa ytterligare ett lapptäcke av administrativa hinder som företag – särskilt små och medelstora – tvingas navigera genom. Omnibuspaketet presenterar istället ett mer realistiskt och samordnat tillvägagångssätt för att säkerställa företagens tillbörliga aktsamhet."

Liberalerna: "Svenska företag står i framkanten redan nu vad gäller hållbarhetstänk men även här hemma prioriteras det så klart olika. Ett lapptäcke till regelverk ökar risken för utnyttjande och missförstånd, som i slutändan gynnar dem med lägre standarder. Därför är det så oerhört viktigt att vi får en europeisk lagstiftning på plats som säkerställer lika minimikrav. Sedan är det så klart inget som stoppar Sverige att anta ännu mer ambitiös nationell lagstiftning men det behöver i så fall göras efter en noggrann konsekvensbedömning för att åter säkerställa att man inte börjar på ett nytt europeiskt lapptäcke. All EU-lagstiftning på området behöver säkerställa en rättvis minimistandard samt uppmuntra dem som vill gå ännu längre."

Miljöpartiet: "Nuvarande omnibusförslag, som vi är emot, innehåller förslag om "maximal harmonisering" vilket skulle hindra enskilda medlemsländer från att lägga fram skarpare lagstiftning."

Socialdemokraterna: "Förhandlingarna av Omnibusförslaget pågår fortfarande och de måste få ha sin gång inom ramen för ordinarie lagstiftningsprocesser inom EU innan vi kan ta ställning till om det finns behov av andra åtgärder på nationell nivå. Samtidigt kan noteras att Sverige redan gått före och t.ex. redan genomfört EU:s regler för hållbarhetsrapportering." (Svarar varken ja eller nej på frågan.)

Fråga 8: Anser ditt parti att demokratins globala tillbakagång och det nya geopolitiska läget med tydlig demokratisk tillbakagång även i USA och Europa, motiverar att det svenska biståndet till demokrati och civilsamhälle med global utblick ökar?

Ja: Centerpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna, Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet

Nej: –

Centerpartiet: "Centerpartiet värnar civilsamhällets roll i biståndet och ser det som en avgörande partner för att nå resultat och skapa engagemang. Vi är kritiska till förändringar som försvårar civilsamhällets arbete och vill se en starkare och mer långsiktig relation mellan staten och civilsamhället."

Kristdemokraterna: "Av flera skäl. Bistånd förmedlat via det civila samhället har visat sig vara framgångsrikt och kostnadseffektivt. Man får därmed ut mer genom det. Vidare har civilsamhället ofta bättre möjlighet att genom sina nätverk agera även där det offentliga påverkas av en repressiv stat och multilaterala organisationer därmed blir kringskurna. Det civila samhällets demokratiskt uppbyggda strukturer har dessutom större möjlighet att härbärgera en demokratisk grundstruktur och kunskap även i repressiva miljöer."

Liberalerna: "Demokratin är i global tillbakagång. När fria röster tystas, oberoende medier förföljs och regimer slår ned på yttrandefrihet, måste Sverige stå stadigt. Demokratibiståndet är en strategisk investering i en fredligare och mer fri värld. Vi vill öka stödet till civilsamhällesorganisationer som kämpar mot diktatur, till fria universitet, till oberoende granskare och demokratiska rörelser. Samtidigt måste Sverige vara konsekvent i sin utrikespolitik – vi vill se ett demokratikriterium i FN:s råd för mänskliga rättigheter och använda EU:s handels- och biståndsavtal för att främja rättsstat, miljö och frihet."

Miljöpartiet: "Ett självständigt och livskraftigt civilsamhälle är en grundförutsättning för demokratiska samhällen. Folkrörelser som fackföreningar, feministiska rörelser och miljöförsvare spelar en avgörande roll i att bygga demokrati, försvara mänskliga rättigheter och bekämpa fattigdom. Regeringens reformagenda för biståndet lyfter demokratibistånd och stöd till

rättighetsförsvarare, vilket är bra. Men det är oroande att särskilt utsatta grupper som miljöförsvare och fackligt aktiva saknas i framställningen – trots att dessa grupper ofta drabbas av hot, våld och förföljelse. Det är just i de mest utmanande kontexterna, där civilsamhällets utrymme är som mest begränsat, som stödet behöver vara som starkast. Miljöpartiet vill att Sverige tar en tydlig ledarroll i att stärka skyddet och det långsiktiga stödet till civilsamhällets organisationer och folkrörelser världen över – för det är där den verkliga förändringen börjar.”

Vänsterpartiet: ”Sverige kan och bör vara en tydlig motpol till de som vill inskränka demokrati och civilsamhällets rättigheter. Demokrati och mänskliga rättigheter är inte förhandlingsbara. Det kräver ett ökat fokus och en ökad finansiering till de verksamheter som värnar en demokratisk utveckling med ett levande civilsamhälle, fri journalistik, fria och oberoende fackföreningar, kvinnors mänskliga rättigheter och möjlighet att organisera för hbtqi-personer, ursprungsbefolkningar, klimat- och miljöaktivist och oppositionella.”

